

Didaktika výtvarných činností

3. setkání

Podmínky pro splnění zkoušky

Aktivní účast ve výuce na fakultě 100% (lze nahrazovat v jiné skupině)- sledujte harmonogram dané skupiny

Průběžné plnění domácích úkolů - odevzdávání do stanoveného termínu do odevzdárny a prezentace ve výuce (součástí je účast na galerijní animaci). Upřesnění zadání ve výuce.

Závěrečný didaktický projekt - popis a reflexe pozorované výtvarné aktivity a její transformace - **alterace** (návrh obohacený o aspekt tvořivosti a směřující k cílům současného vzdělávání RVP PV) - prezentace, obhajoba strategií, metod, forem a výtvarných prostředků.

Od prosince - prezentace prezenčně v posledních hodinách výuky (a pak ve zkouškových termínech). Sledujte pečlivě harmonogram

Závěrečný didaktický projekt

Formulace zadání:

1. Student popíše a fotograficky zdokumentuje výtvarné činnosti v MŠ na praxi (reflexe a fotodokumentace)
2. Student si vybere jednu z pozorovaných výtvarných činností a připraví (popř. i zrealizuje) vlastní návrh - alternativní tvořivější verzi (na dané téma, námět,...) **ALTERACI**, která vychází z podmínek konkrétní školky (počet a skladba dětí, homogenní x heterogenní, zázemí a materiál školky apod.)
  - návrh bude obohacený o aspekt tvořivosti a směřuje k naplnění cílů současného vzdělávání daného RVP PV)
  - prezentace v prosinci: obhajoba strategií, metod, forem a výtvarných prostředků, sdílení s ostatními, společná reflexe

Základní principy tvořivých výtvarných činností:

1. **Bezpečného tvůrčího prostředí:** podpora důvěry žáků v jejich tvořivé schopnosti
2. **Diferenciace a individualizace:** přizpůsobení forem a obsahů různorodosti dětí (specifik vývoje a typologie spontánního výtvarného projevu)
3. **Učení ke kreativě:** experiment, práce s otevřeným koncem, hra, vytvoření podmínek pro úspěch, minimální omezení formálními pravidly, možnost svobodně chybovat – přirozenost při procesu hledání
4. **Prožitkového učení:** návaznost na přímé zážitky a zkušenosti dítěte, podpora zvědavosti a potřeby smyslově objevovat svět; zájmy a záliby dítěte, spontánní tvůrčí nápady
5. **Učení v souvislostech:** prolínání expresivních činností a integrace více vzdělávacích oblastí

Skupina 1 XVVp04/01 - středa 14:00–15:50 (uč. 16)

21.9. začátek posunut, původní termín 14.9. zrušen -

VÝUKA na fakultě, č. 1

12. 10. VÝUKA na fakultě č. 2

9. 11. VÝUKA na fakultě č. 3

23.11. VÝUKA na fakultě č. 4

30.11. - **nový termín** - VÝUKA na fakultě č. 5 - **možnost prezentovat závěrečný projekt (1 až 2)**

Prezentace - povinná účast na fakultě

7. 12. - prezentace závěrečných projektů - povinná účast na fakultě

14. 12. - prezentace závěrečných projektů - povinná účast na fakultě

Skupina 2 XVVp04/02 - čtvrtek 15-16.50 (uč. 16)

22. 9. VÝUKA na fakultě č. 1

6.10. - VÝUKA na fakultě č. 2

20.10. VÝUKA na fakultě - **výuka byla zrušena**

3. 11. VÝUKA na fakultě č. 3

10.11. **nový termín** VÝUKA na fakultě č. 4

1. 12. VÝUKA na fakultě č. 5 - **možnost prezentovat závěrečný projekt (1 až 2)**

Prezentace - povinná účast ve výuce na fakultě

8. 12. - prezentace závěrečných projektů - povinná účast na fakultě

15.12. - prezentace závěrečných projektů - povinná účast na fakultě

Program výuky a přehled domácích zadání

1. VÝUKA na fakultě - úvodní seminář: upřesnění podmínek pro ukončení předmětu;

Téma: Tvořivost - základní tvořivé principy; sociocentrický a osobnostně orientovaný model vzdělávání; návaznost na přímé zážitky a zkušenosti dítěte, podpora zvědavosti a potřeby smyslově objevovat svět; zájmy a záliby dítěte, spontánní tvůrčí nápady” Sv. Martin a ukázky

Úkol na další výuku: skupinová práce - článek “Jak zabít tvořivost...” (odevzdávárna)

2. VÝUKA na fakultě - na začátku prezentace skupin - tvořivost, RVP PV, Proudny ve výtvarné výchově v kontextu předškolního vzdělávání. Výtvarné činnosti a kurikulární dokument (RVP PV).,

Úkol na další výuku: RVP, pročíst a odpovědět na otázky (odevzdávárna)

3. VÝUKA na fakultě . Prezentace odpovědí týkajících se RVP PV - práce ve skupinách (didaktické situace)

Úkol na další výuku: Skupinový úkol - sochy ve městě

4. VÝUKA na fakultě - Dětský výtvarný projev jako projev spontaneity. Jak jej interpretovat a hodnotit. Výtvarně projevová typologie - bezpečné a tvůrčí prostředí, klima a atmosféra - dětské výtvarné “sebevědomí

5. VÝUKA na fakultě - Figura, diagnostika figur, postav a objektů v obraze

Domácí zadání č. 2 - termín odevzdání do 3.11. a 9.11.

Skupinová práce

- Prostudovat, pročíst, opoznámkovat si RVP PV - <https://www.msmt.cz/file/56051/> RVP PV 2021
- Cílem je orientovat se v tomto dokumentu
- Dokument musíte znát, neboť zde můžete vyhledat argumentace, které podpoří Váš učitelský přístup
- Vaše vzdělávací strategie a pojetí by měly být v souladu s obsahem dokumentu
- Zkuste v dokumentu najít odpovědi na následující otázky:

Zkuste v dokumentu (RVP PV) najít odpovědi na následující otázky:

1. U dítěte podporuje učitel rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání. Do které vzdělávací oblasti tento cíl spadá? Jak souvisí tento cíl s výtvarnými činnostmi? Uvedte konkrétní příklad výtvarné činnosti, která takový cíl naplňuje.
2. U dítěte podporuje učitel rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) a posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) Do jaké vzdělávací oblasti tento cíl spadá? Uvedte konkrétní příklad výtvarné činnosti, která tento cíl naplňuje.
3. U dítěte podporuje učitel rozvoj a kultivace představivosti a fantazie. Do jaké vzdělávací oblasti tento cíl spadá? Uvedte konkrétní příklad výtvarné činnosti, která tento cíl naplňuje.
4. Zkuste vysvětlit spojení: “příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa” (s.20) Jaké riziko pro vzdělávání si v tomto smyslu představíte?
5. Zkuste vysvětlit spojení: málo příležitosti a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací . (s.20) Jaké riziko pro vzdělávání si v tomto smyslu představíte?

Zkuste v dokumentu (RVP PV) najít odpovědi na následující otázky:

6. U dítěte podporuje učitel rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit. Do jaké vzdělávací oblasti tento cíl spadá? Uvedte konkrétní příklad výtvarné činnosti, která tento cíl naplňuje.
7. U dítěte podporuje učitel rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání. Do jaké vzdělávací oblasti tento cíl spadá? Uvedte konkrétní příklad výtvarné činnosti, která tento cíl naplňuje.
8. Které z rizik (s.22, oblast 5.2.3 Sebepojetí, city, vůle) a možné jejich projevy jste mohli sami vnímat v praxi MŠ či je znáte z vlastní zkušenosti? Jaké důsledky mohou tyto rizika pro děti představovat?
9. Které z rizik (s.24, oblast 5.3 Dítě a ten druhý) a možné jejich projevy jste mohli sami vnímat v praxi MŠ či je znáte z vlastní zkušenosti? Jaké důsledky mohou tyto rizika pro děti představovat?
10. Do které oblasti patří dílčí vzdělávací cíl “rozvoj schopnosti projevovat se autenticky”? Jak souvisí s výtvarnými činnostmi?
11. Jak chápete, jak rozumíte tomuto riziku “přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů” (s. 27) ve vztahu k výtvarným činnostem?
12. Kde se zdůrazňuje to, že děti mají mít dostatek času pro spontánní hru (kapitola či strana).
13. Je v dokumentu uvedeno to, že se děti nesmí nutit do jídla? Kde?
14. Je v dokumentu ošetřena otázka spánku po obědě? Co je zde napsáno?

Imaginární situace a okamžiky v MŠ

Jak na ně přímo reagovat a navazovat ve výtvarných činnostech

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska

Vytvořte 7 skupin

Domácí zadání č. 3. - skupiny

Sochy v ulicích - umění jako východisko výtvarných činností

1. Vydejte se do města, vyhledejte vybranou sochu a prozkoumejte ji všemi smysly. Co nejvíce zaujme Vás? Co by asi zaujalo děti? Vyhledejte si základní informace a souvislosti.

Vymyslete ve skupině způsob, jak zprostředkovat hravým zábavným způsobem dětem v MŠ setkání s uměleckými objekty - sochami. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem přiblížit tento prostorový objekt dětem? Co by se odehrávalo u sochy? Jak by ji mohly děti tvořivým způsobem smyslově prozkoumat? Co byste konkrétně u sochy dělali, jak byste začali, co byste řekli?

Vyvarujte se formalismu a klišé: vidíme sochu - budeme tvořit sochu, hra na sochaře, zkamenění apod. - TOTO NE!

Nechyťte se prvního nápadu, ale rozvíjejte jej. Vycházejte z toho, co Vás vlastně opravdu zaujalo, nikoliv z toho, co je tak zdá na první pohled. A co by zaujalo děti? (Zajímá mě umělecký objekt nebo spíše prostředí kolem, to jaké zvyku kolem vydává město apod.? Byla to jeho podoba nebo spíš Vás bavila jeho struktura a povrch? apod.) Jděte více do hloubky a uvažujte o dalších tématech, které umělecký objekt přináší!

Výtvarné činnosti, které připravíte, by měly být založeny na přímých zážitcích dítěte (prožitkové učení), měly by podporovat dětskou zvědavost a potřebu smyslově objevovat okolní svět a porozumět mu. Především by měly podněcovat radost dítěte z tvorby, dětskou imaginaci a zájem získávat zkušenosti, poznatky, zvládat další dovednosti, které by pak mohlo dále uplatnit v nových kontextech. Při koncepci vzdělávací nabídky je třeba využívat přirozený tok dětských myšlenek, podporovat vznik originálních nápadů, vycházet ze spontánních tvůrčích činností a inspirovat se zájmy a zálibami dítěte.

2. Socha, prožitky z jejího smyslového prozkoumávání, cesta k místu, okolí, veřejný prostor či souvislosti se stanou východiskem pro plánování výtvarných činností.

Vymyslete způsob, jak by děti mohly na setkání se sochou následně v MŠ výtvarně či jinak tvořivě navazovat? Uvažujte o dalších variantách a aktivitách, které by mohly následovat či se od smyslového průzkumu sochy odvíjet. Jak by se mohl stát příběh, význam, objekt či metafora vyobrazení těchto soch východiskem pro další výtvarné činnosti? (Doporučuji využít nabízenou strukturu přípravy)

Vytvořte příležitost, jak se s místem/jevem seznámit více do hloubky a projevit osobní vztah, emoce, zkušenosti. Prozkoumávání a objevování pomocí „různých smyslů“ a vyjadřování prožitků, poznatků a zkušeností prostřednictvím různých vyjadřovacích prostředků. Pozorování zájmů a zaujetí dětí. Motivace dětí k tomu, aby si samy všímaly, objevovaly a jedinečně jevy vnímaly (detaily, celek, barvy, povrchy, struktury, souvislosti apod.).

- Podstatnou součástí je konkretizace dílčích cílů (v souvislosti v kompetencemi) a očekávaných výstupů, která slouží k pozdějšímu zhodnocení výsledků činnosti. Zkusíte formulovat celkový přínos pro děti.
- Na závěr představte v rámci skupin způsob zprostředkování sochy dětem, témata, které socha otvírá a navazující výtvarné činnosti. Diskusí by mělo dojít nejen ke vzájemnému sdílení zkušeností, ale také k ověření, jak jsou pochopeny a v praxi uplatňovány základní principy tvořivých činností.

Umělecká díla - sochy a objekty ve veřejném prostoru: více také zde <https://www.gotobrna.cz/poznejte-brno/poznejte-brnenske-sochy/>

1. JAROSLAV RÓNA (2015): Odvaha /Jošt Lucemburský <https://ceskacenazaarchitekturu.cz/rocniky/2016/odvaha-na-pocest-markrabet-josta-lucemburskeho> <https://www.designmag.cz/umeni/58777-brno-ozdobila-jezdecka-socha-josta-lucemburskeho.html> Moravské náměstí
2. TOMÁŠ MEDEK (2008): Pocta Edisonovi <http://www.socharstvi.info/realizace/pocta-edisonovi-v-brne/> Malinovské náměstí
3. JIŘÍ SOBOTKA (2016): Památník básníka Jana Skácela <https://www.jirisobotka.com/jan-skacel/> Špilberk
4. JIŘÍ MAREK (1982-1993): Liška Bystrouška <https://www.gotobrna.cz/misto/jiri-marek-liska-bystrouska/> Kounicova - Smetanova
5. MICHAL GABRIEL: Asteroid. Kobližná https://www.idnes.cz/brno/zpravy/socha-asteroid-brno-gabriel-koblizna.A210527_104210_brno-zpravy_vh

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

1. Procházky kolem řeky s dětmi ze školky při jarním tání.

1. Vydali jste se s dětmi na procházku k řece. Je jaro, řeka teče rychle. Děti baví házet kusy dřeva a klacíky z mostku, pozorují rychlost proudu.

2. Co byste mohli s dětmi u řeky dělat, o čem si povídat, co pozorovat a jak místo smyslově prozkoumat. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem přiblížit toto místo? Přizpůsobte se zájmu zaujetí dětí.

3. Vymyslete a realizujte způsob, jak by děti mohly na setkání s přírodním místem následně v MŠ výtvarně či jinak tvořivě navazovat? Jak se jím inspirovat. Případně navrhněte další varianty. (Rozhodně by to **nemělo** vypadat následovně: řeka - děti budou malovat řeku). Zkuste být kreativní. Využijte přímého zážitku jako motivaci a inspiraci. Využijte principů **prožitkového učení**.

4.

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

2. Kulturní památka - kašna a živel vody na náměstí v blízkosti školky

1. Vydali jste se s dětmi ze školky na náměstí. Děti rádi sedí u kašny, znají ji, namáčí do ní ručky a cákají po sobě. Je teplo a krásné počasí.

2. Co byste mohli s dětmi u kašny dělat, o čem si povídat, co pozorovat a jak místo smyslově prozkoumat. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem přiblížit toto místo? Přizpůsobte se zájmu zaujetí dětí.

3. Vymyslete a realizujte způsob, jak by děti mohly na setkání s kulturní či přírodní památkou, místem následně v MŠ výtvarně či jinak tvořivě navazovat? Případně navrhněte další varianty. (Rozhodně by to **nemělo** vypadat následovně: kašna - děti budou vytvářet kašnu, malovat kašnu, vytvářet vlastní kašnu). Zkuste být kreativní! Využijte přímého zážitku jako motivaci a inspiraci. Využijte principů **prožitkového učení a učení v souvislostech.**

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

3. Procházka k nádraží, pozorování vláčků a kolejí, vnímání zvuků.

1. Blízko školky je malá vlaková stanice. Děti rádi čekají na vlak a pozorují, jak z dálky přijíždí, jaké vydává zvuky, staniční rozhlas hlásí, lidé nastupují a vystupují. Koleje se protínají a souběžně míří do dálky.

2. Co byste mohli s dětmi u nádraží dělat, o čem si povídat, co pozorovat a jak místo smyslově prozkoumat. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem přiblížit toto místo? Přizpůsobte se zájmu a zaujetí dětí.

3. Vymyslete a realizujte způsob, jak by děti mohly na setkání s tímto zajímavým místem následně v MŠ výtvarně či jinak tvořivě navazovat? Jak se jím inspirovat. Případně navrhněte další varianty. (Rozhodně by to **nemělo** vypadat následovně: nádraží - děti budou malovat či vytvářet nádraží). Zkuste být kreativní. Využijte přímého zážitku jako motivaci a inspiraci. Využijte principů **prožitkového učení a učení v souvislostech.**

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

4. Narozeniny, oslava, slavnost

1. Několik dětí bude mít narozeniny. Děti si o tom pořád vyprávějí.

2. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem by se dalo na tento zážitek či s tímto očekáváním výtvarně pracovat. Přizpůsobte se zájmu a zaujetí dětí.

3. Vymyslete a realizujte způsob, jak by děti mohly na vlastní prožitek z narozenin v MŠ výtvarně či jinak tvořivě navazovat? Jak se jím inspirovat. Případně navrhněte další varianty. (Rozhodně by to **nemělo** vypadat následovně: narozeniny - vytváření dárku - zkuste být kreativní). Využijte přímého zážitku jako motivaci a inspiraci. Využijte principů **prožitkového učení**. Zkuste využít jiné výtvarné vyjadřovací prostředky než jen pastelky, barvy a papíry.

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

5. Nové dítě ve školce

1. Do školky přišel nový chlapeček. Nikoho ve školce nezná. Stydí se a bojí se.
2. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem by se s touto situací dalo výtvarné pracovat.
3. Vymyslete výtvarné činnosti, které by byly vhodné k seznámení s prostředím, vzájemným představením a které by podpořily důvěru dítěte.

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

6. Ježek

1. Děti našly na zahradě ježka. Schovává se v kupě listí.

2. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem by se s touto situací dalo výtvarné pracovat. Děti měly možnost po krátkou dobu ježka sledovat, jak se snaží schovat v listí.

3. Vymyslete výtvarné či jiné tvůrčí činnosti, které by vhodně čerpaly a navazovaly na tento přímý prožitek. Myslete na to, aby tyto činnosti nepodporovaly zažité stereotypy ve vztahu k tomuto námětu (ježek s jablky na bodlinách apod.)

Vymyslete a imaginárně naplánujte výtvarné činnosti, které na sebe navazují a vyplývají z předpokládaného zájmu dětí.

Jedna tvůrčí činnost venku (např. Při procházce k místu: pozorování, prozkoumávání, smyslová explorace) **a jedná následná- ryze výtvarná pak ve školce.**

Přemýšlejte nad hlavním smyslem - cílem z výtvarného hlediska.

7. Dušičky

1. Období dušiček. Děti vypráví, jak byly na hřbitově a zapalovaly svíčku.

2. Jakým jednoduchým, adekvátním, přiměřeným, tvořivým a hravým způsobem by se s touto situací dalo výtvarné pracovat. Jak s dětmi mluvit, prožívat a výtvarné zpracovávat toto téma (vzpomínání, hřbitov, smrt, světlo, tma...)

3. Vymyslete výtvarné či jiné tvůrčí činnosti, které by vhodně čerpaly a navazovaly na tento přímý prožitek. Myslete na to, aby tyto činnosti nepodporovaly zažité stereotypy ve vztahu k tomuto námětu.